ცვლილებები ახალი მსოფლიო წესრიგში: ძირითადი აქტორები და გამოწვევები

ქეთევან გიგილაშვილი

საერთაშორისო ურთიერთობების დოქტორანტი

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

kgigilashvili@gmail.com

ORCID iD: https://orcid.org/0009-0008-5421-5708

DOI: 10.52340/splogos.2026.01.01

აბსტრაქტი

მოცემული სტატია აანალიზებს XXI საუკუნის მსოფლიო წესრიგის ტრანსფორმაციას აშშ-ის მიერ დომინირებული უნიპოლარული სისტემიდან უფრო კომპლექსურ, მრავალპოლარულ მოდელზე. ნაშრომში გაანალიზებულია ძირითადი გეოპოლიტიკური აქტორების – ამერიკის შეერთებული შტატების, ჩინეთისა და რუსეთის – როლი და სტრატეგიული მიზნები ამ პროცესში. აშშ წარმოდგენილია, როგორც ლიბერალური წესრიგის არქიტექტორი, რომელიც ცდილობს შეინარჩუნოს ჰეგემონია მზარდი კონკურენციისა და შიდაპოპულიზმის ფონზე. ჩინეთი განხილულია, როგორც უმნიშვნელოვანესი ეკონომიკური და ტექნოლოგიური ძალა, რომელიც „ერთი სარტყელი, ერთი გზის“ ინიციატივითა და სამხედრო მოდერნიზაციით აქტიურად აყალიბებს ალტერნატიულ გლობალურ გავლენებს. რუსეთი აღწერილია, როგორც რევიზიონისტული ძალა, რომელიც მულტიპოლარულობის ადვოკატირებითა და სამხედრო ინტერვენციებით (საქართველო, უკრაინა) ცდილობს დასავლური დომინირების შეზღუდვასა და საკუთარი გავლენის სფეროების აღდგენას. ცალკეული ყურადღება ეთმობა ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციას („NATO“), როგორც კოლექტიური უსაფრთხოების გარანტის რეაქტივაციასა და მის წინაშე არსებულ გამოწვევებს, მათ შორის ალიანსის გაფართოების საკითხსა და რუსეთიდან მომდინარე ეგზისტენციალურ მრავალ საფრთხეს. სტატია ასკვნის, რომ თანამედროვე მსოფლიო წესრიგი ხასიათდება დიდი ძალების მეტოქეობით, ტექნოლოგიური რბოლით და საერთაშორისო ნორმების ევოლუციით.

საკვანძო სიტყვები: მრავალპოლუსიანობა, გეოპოლიტიკური აქტორები, ლიბერალური წესრიგი, ჰეგემონია, კოლექტიური უსაფრთხოება.

Shifts in the New World Order: Key Actors and Challenges

Ketevan Gigilashvili, PhD Student of International Relations,
Faculty of Law and International Relations,
Georgian Technical University,
kgigilashvili@gmail.com
ORCID iD: https://orcid.org/0009-0008-5421-5708

Abstract

This article examines the transformation of the 21st-century world order from a U.S.-dominated unipolar system to a more complex, multipolar model. The paper analyzes the roles and strategic goals of the key geopolitical actors, the United States, China, and Russia, within this process. The United States is presented as the architect of the liberal world order, striving to maintain its hegemony amid rising competition and domestic sentiments such as populism. China is discussed as a critical economic and technological power that is actively shaping alternative global influences through its "Belt and Road Initiative" and significant military modernization. Russia is described as a revisionist power advocating for multipolarity while attempting to restrict Western dominance and restore its own spheres of influence through military interventions, specifically in Georgia and Ukraine. Particular attention is given to the reactivation of NATO as a guarantor of collective security and the challenges it faces, including the issue of alliance expansion and existential threats emanating from Russia. The article concludes that the contemporary world order is characterized by great power rivalry, a technological race, and the evolution of international norms.

Keywords: Multipolarity, geopolitical actors, liberal order, hegemony, collective security.

მოცემული **სტატიის მიზანია** XXI საუკუნის მსოფლიო წესრიგის ტრანსფორმაციის პროცესის ანალიზი. კერძოდ, ნაშრომი მიზნად ისახავს: აშშ-ის მიერ დომინირებული უნიპოლარული სისტემიდან მრავალპოლარულ (მულტიპოლარულ) მოდელზე გადასვლის შეფასებას.ძირითადი გეოპოლიტიკური აქტორების – აშშ-ის, ჩინეთისა და რუსეთის – სტრატეგიული მიზნებისა და მათი როლის განსაზღვრას ახალი მსოფლიო წესრიგის ფორმირებაში. „NATO"-ს, როგორც კოლექტიური უსაფრთხოების გარანტის, რეაქტივაციისა და მის წინაშე არსებული თანამედროვე გამოწვევების მიმოხილვას. იმ გავლენის ჩვენებას, რასაც ტექნოლოგიური რბოლა, ეკონომიკური ექსპანსია და სამხედრო ინტერვენციები ახდენს საერთაშორისო ნორმების ევოლუციაზე.

თეორიული ჩარჩო: ნაშრომი ეყრდნობა საერთაშორისო ურთიერთობების რამდენიმე საკვანძო თეორიას: ნეორეალიზმი: სისტემური მიდგომა ძალთა ბალანსის გადანაწილებაზე დიდ სახელმწიფოებს შორის. ცივილიზაციათა შეჯახება (ს. ჰანთინგტონი): მსოფლიო წესრიგის ხედვა, როგორც მულტიპოლარული და მრავალცივილიზაციური სისტემა. ჰეგემონიური სტაბილურობა და ლიბერალური ინსტიტუციონალიზმი: აშშ-ის, როგორც ლიბერალური წესრიგის არქიტექტორის, როლის შეფასება. რევიზიონიზმი: რუსეთის ქმედებების ანალიზი, რომელიც მიზნად ისახავს არსებული საერთაშორისო ნორმების გადახედვას. რბილი და ხისტი ძალა (ჯ. ნაი): კულტურული, ეკონომიკური და სამხედრო გავლენის ინსტრუმენტების მიმოხილვა.

შესავალი

XXI-ე საუკუნე მსოფლიო წესრიგის მნიშვნელოვანი ცვლილების საუკუნედ შეიძლება დავასახელოთ. მიმდინარე პერიოდში მსოფლიო წესრიგი მნიშვნელოვან ტრანსფორმაციას განიცდის, რაც განპირობებულია ახალი ძალების გაძლიერებითა და არსებული მეტწილად დასავლური ძალების გამოწვევით.[1] ბოლო რამდენიმე წელია მსოფლიო წესრიგში ამერიკის შეერთებული შტატების დომინირებული

[1] Zhao, Suisheng. 2025. The New World Order and China's Role in Global Transformation: Navigating US-China Competition. New York: Oxford University Press.

უნიპოლარული მდგომარეობა უფრო კომპლექსურ, მრავალპოლარულ სისტემაზე გადადის.[2] აღნიშნული მოიცავს ძალთა ბალანსის გადანაწილების მნიშვნელოვან ცვლილებებს, ახალი აქტორების წარმოჩენასა და საერთაშორისო ნორმებისა და ინსტიტუტების ევოლუციას.

ცივი ომის შემდგომი უნიპოლარული სისტემა, სადაც აშშ ლიბერალურ-დემოკრატიული ღირებულებების დომინანტი გარანტი იყო, ამჟამად ტრანსფორმირდება და ყალიბდება „ახალი მსოფლიო წესრიგი“ – უფრო კომპლექსური, მრავალპოლარული და ნაკლებად პროგნოზირებადი გლობალური სისტემა. შეცვლილმა საერთაშორისო ვითარებამ ახალი რეალობის გააზრების საჭიროება წარმოშვა, შესაბამისად, დაიწყო აქტიური პოლიტიკური და სამეცნიერო დისკურსი, რომელიც აფასებს ძველსა და ახალ მსოფლიო პოლიტიკურ წესრიგს და მსოფლიო პოლიტიკის განვითარების პერსპექტივებზე მსჯელობს.[3]

ცვლილებები ახალ მსოფლიო წესრიგში და მისი აქტორები

ახალი მსოფლიო წესრიგის ცვლილებების ქვაკუთხედს ჩინეთის ეკონომიკური აღმავლობა, რუსეთის ასერტიული პოლიტიკა და საერთაშორისო ორგანიზაციების ევოლუცია წარმოადგენს.[4] დასავლური ლიბერალური ღირებულებების დომინანტური ნარატივი დადგა გამოწვევის წინაშე, ალტერნატიული ნარატივების მხრიდან, რომლებიც ხაზს უსვამენ რეგიონულ იდენტობებს, კულტურულ და სოციალურ მრავალფეროვნებას, ასევე განვითარების ალტერნატიულ მოდელებს.[5] ამას გარდა, სწრაფმა ტექნოლოგიურმა წინსვლამ ხელი შეუწყო ძალთა გადანაწილებას, ეკონომიკის გარდაქმნასა და შექმნა ახალი გამოწვევები და შესაძლებლობებს საერთაშორისო ურთიერთობებისთვის.[6]

[2] Liu, Z. "The Shift to Multipolarity: Global Power Dynamics in the 21st Century." *Info Sains: Journal of Science* 13, no. 2 (2023): 564–572.
[3] Zhao, Suisheng. 2025. The New World Order and China's Role in Global Transformation: Navigating US-China Competition. New York: Oxford University Press
[4] Samuel P. Huntington, “The Lonely Superpower,” *Foreign Affairs* 78, no. 2 (1999): 30–35.
[5] Samuel P. Huntington, “The Lonely Superpower,” *Foreign Affairs* 78, no. 2 (1999): 30–35.
[6] Liu, Z. "The Shift to Multipolarity: Global Power Dynamics in the 21st Century." *Info Sains: Journal of Science* 13, no. 2 (2023): 560-567.

მულტიპოლარულობის გაძლიერების შესაბამისად, მსოფლიო დაშორდა აშშ-ის მიერ დომინირებულ უნიპოლარულ სისტემას[7] და გადავიდა მულტიპოლარულ წესრიგზე, მრავალი ძალის ცენტრით,[8] მათ შორის ჩინეთით, რუსეთით და რეგიონული გაერთიანებებით, როგორიცაა „BRICS“, ჩრდილოატლანტიკური ალიანსი და ევროკავშირი.[9] „მსოფლიო ახალი წესრიგის ფორმირების პროცესში გამოიკვეთა რამდენიმე პოლიტიკური სიმძიმის ცენტრი“,[10] წამყვანი აქტორები, რომლებიც ცდილობენ ახალი მსოფლიო წესრიგის დამყარებას საკუთარი ინტერესების გაძლიერებითა და გატარებით:

ამერიკის შეერთებული შტატი

შეერთებული შტატები დასავლური ცივილიზაციის ბირთვულ სახელმწიფოს წარმოადგენს და რჩება მთავარ აქტორად ახალი მსოფლიო წესრიგის ფორმირების პროცესში, ცდილობს რა შეინარჩუნოს ჰეგემონური სტატუსი. სამუელ ჰანთინგტონი თავის ნაშრომში აღნიშნავს, რომ „ახალი მსოფლიო წესრიგი“ არის მულტიპოლარული სისტემა, რომელშიც აშშ ცდილობს შეინარჩუნოს თავისი უნიპოლარული დომინირება ისეთი ძალების კონკურენციის ფონზე, როგორიცაა ჩინეთი და რუსეთი.[11]

1991 წელს, საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, ამერიკა ერთადერთ ზესახელმწიფოდ იქცა, რომელმაც საკუთარი ეკონომიკური, სამხედრო და კულტურული გავლენა გლობალურ ინსტიტუტებზე ზემოქმედებისთვის გამოიყენა. 1991 წლის სპარსეთის ყურის ომმა და „NATO“-ს გაფართოებამ მისი ძალაუფლების ცალმხრივი პროექტირების უნარი ნათლად აჩვენა. პრეზიდენტ ჯორჯ ბუშ უფროსის 1991 წლის გამოსვლა, რომელიც ხშირად არასწორად არის გაგებული კონსპირაციული თეორიების მიმდევრების მიერ, სწორედ ამ ხედვას

[7] Ibid., 35–49.
[8] Richard Haass, “The Age of Nonpolarity: What Will Follow U.S. Dominance,” *Foreign Affairs* 87, no. 3 (2008): 44–56.
[9] Oliver Stuenkel, *The BRICS and the Future of Global Order* (Lanham: Lexington Books, 2015), 1–15.
[10] ქეთვან ჯიჯეიშვილი, გიორგი ჩხიკვიშვილი, – „მსოფლიო პოლიტიკა" 2018.
[11] Samuel P. Huntington, The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order (New York: Simon & Schuster, 1996).

აყალიბებდა: „ახალი მსოფლიო წესრიგი, სადაც მრავალფეროვანი ერები გაერთიანდებიან საერთო მიზნისთვის – კაცობრიობის უნივერსალური მისწრაფებების მისაღწევად.“[12]

შეერთებული შტატების, როგორც ახალი მსოფლიო წესრიგის წამყვანი ძალის, გავლენა რამდენიმე ძირითადი მიმართულებით გამოიხატება:

- **მეორე მსოფლიო ომის შემდგომი წესრიგის არქიტექტორი:** მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ აშშ-მა ჩამოაყალიბა ლიბერალური წესრიგის საფუძვლები (გაერო, მსოფლიო ბანკი, სსფ, „NATO“). ეს ინსტიტუტები ათწლეულების განმავლობაში კოლექტიური უსაფრთხოების, თავისუფალი ვაჭრობისა და სტაბილურობის გარანტად იქცა.[13]
- **წესების დამდგენი და აღმსრულებელი:** ცივი ომის შემდგომ პერიოდში აშშ ასრულებდა „გლობალური პოლიციელის“ როლს. ის სამხედრო ინტერვენციებისა (სპარსეთის ყურე, ბალკანეთი) და ეკონომიკური სანქციების მეშვეობით საერთაშორისო ნორმების მთავარ აღმსრულებლად გვევლინებოდა.[14]
- **ეკონომიკური და ტექნოლოგიური ჰეგემონი:** აშშ ინარჩუნებს მსოფლიოს უმსხვილესი ეკონომიკის სტატუსს, რაც მას გლობალურ ფინანსურ და კომერციულ უპირატესობას ანიჭებს. ქვეყანა ლიდერია ტექნოლოგიურ ინოვაციებში (პროგრამული უზრუნველყოფა, ბიოტექნოლოგია, ვენჩურული კაპიტალი), რითაც მთელი მსოფლიოდან იზიდავს ინვესტიციებსა და ნიჭიერ კადრებს.[15],[16] ამასთანავე, აშშ დოლარი რჩება მთავარ სარეზერვო ვალუტად, რაც ვაშინგტონს აძლევს ბერკეტს, ფინანსური სანქციების მეშვეობით მოახდინოს გავლენა გლობალურ პროცესებზე.[17]
- **ვაჭრობის ლიბერალიზაციის ქვაკუთხედი:** ისტორიულად, აშშ არის თავისუფალი სავაჭრო შეთანხმებების ჩემპიონი, თუმცა ბოლო წლებში შეინიშნება ცვლილებები

[12] President George H.W. Bush, **State of the Union Address on January 29, 1991.**
[13] G. John Ikenberry, After Victory: Institutions, Strategic Restraint, and the Rebuilding of Order after Major Wars (Princeton: Princeton University Press, 2001); Robert O. Keohane, After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy (Princeton: Princeton University Press, 1984).
[14] Joseph S. Nye Jr., Soft Power: The Means to Success in World Politics (New York: Public Affairs, 2004).
[15] World Bank, World Development Indicators, 2024.
[16] International Monetary Fund, World Economic Outlook, 2024.
[17] International Monetary Fund, Annual Report on Global Reserve Currencies, 2024.

პროტექციონისტული ზომებისკენ, რამაც გამოიწვია ბევრი სავაჭრო დავა (მაგ., ჩინეთთან).[18]

- **აშშ როგორც ზესახელმწიფო უმნივნელოვანესი სამხედრო ძალა და ალიანსების ლიდერი:** აშშ ფლობს მსოფლიოში უძლიერეს სამხედრო ძალას, რაც განპირობებულია უპრეცედენტო დანახარჯებით, მოწინავე ტექნოლოგიებითა და გლობალური წვდომის უნარით.[19] ის ინარჩუნებს მნიშვნელოვან უპირატესობას საჰაერო, საზღვაო და საექსპედიციო შესაძლებლობებში.[20] ამას გარდა, როგორც ლიდერი აშშ სამხედრო ალიანსების ფართო ქსელის ცენტრშია, მათ შორის „NATO"-ს (ევროპა), ორმხრივი ხელშეკრულებების იაპონიასთან, სამხრეთ კორეასთან, ავსტრალიასა და ფილიპინებთან (აზია-წყნარი ოკეანის რეგიონი).[21] ეს ალიანსები გადამწყვეტია ძალაუფლების პროექტირებისთვის, რეგიონული სტაბილურობის შესანარჩუნებლად და კონკურენტი ძალების დასაპირისპირებლად. NATO-ს გაძლიერებით აშშ ადასტურებს ერთგულებას ევროპაში კოლექტიური თავდაცვის მიმართ.[22] ეს კავშირები გადამწყვეტია ძალაუფლების პროექტირებისა და რეგიონული სტაბილურობისთვის. ჩინეთიდან მომდინარე გამოწვევების საპასუხოდ, აშშ აძლიერებს უსაფრთხოების ახალ ფორმატებს, როგორიცაა „Quad" (აშშ, იაპონია, ავსტრალია, ინდოეთი) და „AUKUS" (ავსტრალია, დიდი ბრიტანეთი, აშშ).
- **აშშ გაეროს უშიშროების საბჭოს** მუდმივი წევრია და რჩება საკვანძო მოთამაშედ თითქმის ყველა ძირითად საერთაშორისო ორგანიზაციაში, თუმცა მისი გავლენა მათში ზოგჯერ სადავოა.
- **დიპლომატიური ლიდერობისა და რბილი ძალის თვალსაზრისით:** ამერიკის როგორც ახალი მსოფლიო წესრიგის მთავარი აქტორი „რბილი ძალის" მეშვეობით დიდ გავლენას ახდენს კულტურის, განათლების სისტემისა და სამეცნიერო ინსტიტუტებზე, იზიდავს რა ინოვატორებს აღნიშნული მიმართულებით.

[18] US international trade policy: Scenarios of protectionism and trade wars," Journal of Policy Modeling 46, no. 4 (July–August 2024): 723–739

[19] Brookings Institution, *Cultivating America's Alliances and Partners in the Indo-Pacific*, September 16, 2024

[20] Ibid 2024, 12–15.

[21] *Alliances and Partnerships in a Complex and Challenging Security Environment*, NATO Compendium, June 9, 2024

[22] Ibid., 34–45.

- **დემოკრატიისა და ადამიანის უფლებების დაცვის მიმართულებით:** აშშ-ის საგარეო პოლიტიკა ხშირად ხაზს უსვამს დემოკრატიის, ადამიანის უფლებებისა და კანონის უზენაესობის ხელშეწყობას.

აშშ ნავიგაციას ეწევა სამყაროში, რომელიც აღარ არის უნიპოლარული, არამედ სულ უფრო მულტიპოლარული და ფრაგმენტული.[23] ის ჩართულია განახლებული დიდი ძალების კონკურენციაში ჩინეთსა და რუსეთთან, რაც მოითხოვს სტრატეგიული ფოკუსის და რესურსების განაწილების შეცვლას.[24]

დღეს დღეისობით შეერთებული შტატები აღარ არის უდავო ჰეგემონი, როგორიც ის იყო ცივი ომის დასრულებისთანავე.[25] თუმცა, მისი შეუდარებელი სამხედრო შესაძლებლობები, ინოვაციური ეკონომიკა, ალიანსების ფართო ქსელი და მნიშვნელოვანი რბილი ძალა ნიშნავს, რომ ის რჩება შეუცვლელ და ძირითად აქტორად „ახალი მსოფლიო წესრიგის“ ფორმირებაში.

ამერიკელი პოლიტოლოგი სამუელ ჰანტინგტონი ვარაუდობდა აშშ-ის ჰეგემონიის თანდათანობით დასუსტებას მულტიპოლარულ, მრავალცივილიზაციურ სამყაროში. ნაშრომში „ცივილიზაციათა შეჯახება“ (1996) მან აღწერა „ახალი მსოფლიო წესრიგი“, სადაც აშშ-ს, როგორც დასავლეთის ბირთვულ სახელმწიფოს, გამოწვევებს შეუქმნიდა ჩინეთის აღზევება, სხვა ცივილიზაციების კულტურული წინააღმდეგობა და შიდა დაყოფა.[26]

ჩინეთი

ახალი მსოფლიო წესრიგს ერთ ერთ მნიშვნელოვან აქტორად ჩინეთი ჩამოყალიბდა. მისმა აღზევებამ ფუნდამენტურად შეცვალა გლობალური ძალთა ლანდშაფტი, რამაც ის „ახალ მსოფლიო წესრიგში“ საკვანძო აქტორად აქცია. მისი გავლენა ვრცელდება ეკონომიკურ, ტექნოლოგიურ, სამხედრო და დიპლომატიურ

[23] Joseph S. Nye Jr., *The Future of Power*, 2nd ed. (New York: PublicAffairs, 2021), 112–115.
[24] Robert D. Blackwill and Ashley J. Tellis, *Revising US Grand Strategy: Competing with China and Russia* (Washington, DC: Council on Foreign Relations, 2023), 27–39.
[25] Joseph S. Nye Jr., *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, 30th anniversary ed. (New York: PublicAffairs, 2021), 78–82.
[26] Samuel P. Huntington, *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order* (New York: Simon & Schuster, 1996), 30–52.

სფეროებზე, რაც გამოწვევას უქმნის შეერთებული შტატების მიერ დომინირებულ ხანგრძლივ უნიპოლარულ სისტემას. [27]

ჩინეთის, როგორც აღმავალ გლობალურ ძალად წარმოჩენას ხელი შეუწყო შემდეგმა ფაქტორებმა:

ჩინეთის ეკონომიკური გავლენა და გლობალური ურთიერთდამოკიდებულება: ბოლო ათწლეულების სწრაფმა ზრდამ ჩინეთი მსოფლიოს მეორე ეკონომიკად აქცია ნომინალური მშპ-ით, ხოლო მსყიდველობითი უნარის პარიტეტით („PPP“) — პირველად.[28] როგორც „მსოფლიოს ქარხანა“, ქვეყანა ღრმად არის ინტეგრირებული გლობალურ მიწოდების ჯაჭვებში, რაც მას უზარმაზარ პოლიტიკურ გავლენას სძენს საერთაშორისო ასპარეზზე.[29] ჩინეთი მრავალი რეგიონის (აზია, აფრიკა, ლათინური ამერიკა) უმსხვილესი სავაჭრო პარტნიორია, რაც ქმნის სხვა სახელმწიფოების მნიშვნელოვან ეკონომიკურ დამოკიდებულებას პეკინზე.[30]

„სარტყელი, ერთი გზის“ ინიციატივა (BRI): 2013 წლის პრეზიდენტ სი ძინპინის მიერ გაცხადებული „ერთი სარტყელი, ერთი გზა“ გლობალური ინფრასტრუქტურული და საინვესტიციო ინიციატივაა, რომელიც მიზნად ისახავს ჩინეთის დაკავშირებას დანარჩენ მსოფლიოსთან სახმელეთო და საზღვაო მარშრუტების სინთეზით.[31] ინიციატივა გააფართოვებს ჩინეთის ეკონომიკურ და პოლიტიკური გავლენას, შექმნის ახალ ბაზრებს ჩინური საქონლისათვის. ეს ინიციატივა ადასტურებს ჩინეთის საგარეო პოლიტიკის ამბიციას – აღედგინოს ძველი აბრეშუმის გზის სავაჭრო მარშრუტები თანამედროვე ინფრასტრუქტურისა და ეკონომიკური კავშირებით ცენტრალურ აზიაში, ევროპასა და მის ფარგლებს გარეთ.

გეოპოლიტიკური თვალსაზრისით, ჩინეთის მიზანი გახდა დიპლომატიური კავშირების გაძლიერება რესურსებით მდიდარ და სტრატეგიულად მნიშვნელოვან

27 Zhao, Suisheng. 2025. The New World Order and China's Role in Global Transformation: Navigating US-China Competition. New York: Oxford University Press.

28 Zongyuan Zoe Liu, Sovereign Funds: How the Communist Party of China Finances Its Global Ambitions (Cambridge, MA: The Belknap Press of Harvard University Press, 2023).

29 Ibid., 80–120.

30 Israel Osorio Rodarte, "Trade and Development Chart: The Rise of China," *World Bank Analysis*, April 12, 2023.

31 Xi Jinping, “Speech at Nazarbayev University, Astana,” September 7, 2013, accessed March 28, 2026.

ცენტრალურ აზიაში, რაც დააბალანსებს აშშ-ისა და რუსეთის გავლენას, ჩინეთის გაზრდილი გავლენების შესაბამისად.[32]

ფინანსური და ტექნოლოგიური ექსპანსია: ჩინეთის გლობალური ამბიციების ერთ-ერთი მთავარი საყრდენი განვითარებადი ქვეყნების დაფინანსებაა. აზიის ინფრასტრუქტურული ინვესტიციების ბანკის (AIIB) დაარსებით, ჩინეთმა შექმნა ალტერნატიული საკრედიტო მექანიზმი, მეტად ლიბერალური სასესხო პირობებით, რამაც მნიშვნელოვნად გაზარდა მისი გავლენა რეგიონულ და გლობალურ დონეზე.[33] ამას გარდა ჩინეთი მიზნად ისახავს ტექნოლოგიურ დომინირებას ისეთ სფეროებში, როგორიცაა ხელოვნური ინტელექტი (AI), 5G და კვანტური გამოთვლები.[34] ინიციატივა „Made in China 2025"-ის მეშვეობით პეკინი ისწრაფვის ტექნოლოგიური თვითკმარობისკენ, ხოლო „ციფრული აბრეშუმის გზა" აფართოებს მის გავლენას გლობალურ ციფრულ ინფრასტრუქტურაზე.[35] გარდა ამისა, ჩინური სათვალთვალო ტექნოლოგიების ექსპორტი ხელს უწყობს ავტორიტარული მმართველობის მოდელების გავრცელებას მთელს მსოფლიოში.[36]

ჩინეთის **სამხედრო მოდერნიზაცია და რეგიონული ასერტიულობა:** ჩინეთის გლობალური ძალაუფლების ერთ-ერთი უმთავრესი ასპექტი მისი სამხედრო პოტენციალის ზრდაა. პეკინმა მნიშვნელოვნად გაზარდა თავდაცვის ხარჯები და მოახდინა სახალხო-განმათავისუფლებელი არმიის (PLA), განსაკუთრებით კი, მისი საზღვაო ფლოტის („PLAN") და საჰაერო ძალების („PLAAF") მოდერნიზაცია.[37] აღსანიშნავია, რომ „PLAN" ამჟამად მსოფლიოში უმსხვილესი საზღვაო ფლოტია გემების რაოდენობის მიხედვით.[38] პეკინი ავითარებს „ლურჯი წყლის" (ღია ოკეანეებში ოპერირების) შესაძლებლობებს, აფუძნებს საზღვარგარეთის სამხედრო ბაზებს (მაგ., ჯიბუტიში) და ატარებს ერთობლივ წვრთნებს ქვეყნის ფარგლებს გარეთ, რაც მის მზარდ გლობალურ სამხედრო ყოფნაზე მიუთითებს.

[32] David Shambaugh, *China and the World* (New York: Oxford University Press, 2022), 142–145.
[33] Asian Infrastructure Investment Bank, "About AIIB," accessed March 28, 2026.
[34] Walker Robinson, "China's AI Ambitions and U.S. Competition," *American Foreign Policy Council*, January 23, 2025.
[35] World Bank, *Digital Silk Road: Expanding China's Technology Influence*, Report, July 2024, 7–12.
[36] Human Rights Watch, "China: Exporting Surveillance Technology," October 2023.
[37] Ibid., 146-148.
[38] Office of Naval Intelligence, *PLA Navy: Fleet Capabilities and Modernization*, US Navy Report, 2022, 5–10.

ბოლოს კი უნდა აღვნიშნოთ, რომ ჩინეთის დიპლომატიური და ნორმატიული გავლენა მისი აღმავალი გლობალური ძალაუფლების საკვანძო საყრდენია, რომელიც აქტიურად აყალიბებს „ახალ მსოფლიო წესრიგს“. პეკინი მულტიპოლარულობის მტკიცე მომხრეა და მხარს უჭერს ისეთ მსოფლიოს, სადაც ძალაუფლება მრავალ ცენტრს შორის არის განაწილებული. ეს ხედვა რეზონანსს პოულობს მრავალ ქვეყანაში „გლობალურ სამხრეთში“, რომლებიც სიფრთხილით ეკიდებიან უნიპოლარულ დომინირებას.[39]

რუსეთი

სამუელ ჰანტინგტონის ნაშრომი „ცივილიზაციათა შეჯახება და მსოფლიო წესრიგის გადაკეთება“ გვაძლევს რუსეთის როლის გაგების საშუალებას, წარმოაჩენს რა მას მართლმადიდებლური ცივილიზაციის ძირითად სახელმწიფოდ, რომელიც განსხვავდება დასავლეთისა და სხვა ბლოკებისგან.[40] რუსეთის ქმედებები 1990-იანი წლებიდან – ვლადიმერ პუტინის ხელმძღვანელობით 2000 წლიდან – მას ამ ახალი მსოფლიო წესრიგის ფორმირების მთავარ აქტორად აქცევს, რაც გამოწვევას უქმნის აშშ-ის ჰეგემონიას და საკუთარ ზეგავლენის სფეროს განამტკიცებს.[41]

რუსეთი საკუთარი სტრატეგიული მიზნების შესაბამისად ცდილობს:

- შეეწინააღმდეგოს დასავლურ დომინირებას, დაუპირისპირდეს აშშ-ის ხელმძღვანელობით შექმნილ ინსტიტუტებს, როგორიცაა „NATO“ და ევროკავშირი;
- აღიდგინოს დიდი ძალის სტატუსი, დაიბრუნოს საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ დაკარგული გავლენა სამხედრო, ენერგეტიკული და დიპლომატიური ბერკეტების მეშვეობით;
- ხელი შეუწყოს მულტიპოლარობის მსოფლიო წესრიგს;

[39] Robert G. Sutter, *Chinese Foreign Relations: Power and Policy since the Cold War* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2021), 201–205.
[40] Huntington, Samuel P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. Simon & Schuster, 1996120–125.
[41] Angela Stent, *Russia and the New World Disorder* (Washington, DC: Brookings Institution Press, 2014), 88–92.

- დაიცვას მისი კულტურული იდენტობა და წინააღმდეგობა გაუწიოს დასავლურ ლიბერალურ ღირებულებებს.

რუსეთის როგორც ერთ ერთი მთავარი აქტორის როლი ახალ მსოფლიო წესრიგში რამდენიმე სფეროში ვლინდება:

გეოპოლიტიკური მანევრირება: რუსეთი ყველა შესაძლებლობით ხელს უშლის „NATO"-სა და ევროკავშირის გაფართოებას, რომლის ნათელი მაგალითია: რუსეთ-საქართველოს 2008 წლის ომი.[42] უკრაინის კონფლიქტი (2014, 2022-დღემდე). ის მიზნად ისახავს „NATO"-ს გაფართოების თავიდან აცილებას მისი საზღვრების სიახლოვეს. ეს ქმედებები გამოწვევას უქმნის აშშ-ის ხელმძღვანელობით არსებულ წესრიგს, რაც რუსეთის მზადყოფნაზე მიანიშნებს, გამოიყენოს ძალა გავლენის დასამკვიდრებლად.[43]

„BRICS" და „SCO": რუსეთი თანახელმძღვანელობს „BRICS"-ს (ბრაზილია, რუსეთი, ინდოეთი, ჩინეთი, სამხრეთ აფრიკა) და შანხაის თანამშრომლობის ორგანიზაციას („SCO"), რაც ხელს უწყობს ეკონომიკურ და უსაფრთხოების ალტერნატივებს დასავლური ინსტიტუტებისთვის. „BRICS"-ის 2024 წლის გაფართოება, რომელშიც ირანი, არაბთა გაერთიანებული საემიროები და სხვა ქვეყნები შევიდნენ, ხაზს უსვამს რუსეთის სწრაფვას მულტიპოლარული ეკონომიკური ბლოკისკენ. ეს სტრატეგია მიზნად ისახავს „კოლექტიური დასავლეთის" ჰეგემონიის დაბალანსებას და გლობალური მმართველობის დივერსიფიკაციას.

ენერგეტიკული დიპლომატია: რუსეთი იყენებს თავის უზარმაზარ ენერგორესურსებს, მეზობლებზე ზეგავლენისა და საკუთარი გეოპოლიტიკური ინტერესების დააფინანსებისათვის.[44] უკრაინის ომის შემდეგ დასავლური სანქციების მიუხედავად, მან აქცენტი ჩინეთისა და ინდოეთის მსგავს ბაზრებზე გადაიტანა.

ჩინეთთან პარტნიორობა: რუსეთის „შეუზღუდავი" პარტნიორობა ჩინეთთან ეთანხმება ჰანტინგტონის პროგნოზს არავესტერნული ცივილიზაციების

[42] Ronald D. Asmus, *A Little War that Shook the World: Georgia, Russia, and the Future of the West* (New York: Palgrave Macmillan, 2010), 121-125.

[43] Angela Stent, *Putin's World: Russia Against the West and with the Rest* (New York: Twelve, 2019), 210.

[44] International Energy Agency (IEA), *Energy Policies of the Russian Federation* (Paris: OECD Publishing, 2022), 45-48.

დასავლეთის წინააღმდეგ გაერთიანების შესახებ.[45] ჩინეთის „ერთი სარტყელი, ერთი გზა“ („BRI“) და რუსეთის „ევრაზიული ეკონომიკური კავშირი“ („EAEU“) ავსებენ ერთმანეთს, რაც მიზნად ისახავს ევრაზიის ეკონომიკურ ინტეგრაციას დასავლური ფინანსური სისტემების გვერდის ავლით. მზარდი სამხედრო თანამშრომლობა და რეკორდული სავაჭრო ბრუნვა აძლიერებს ამ ალიანსს,[46] თუმცა, მოსკოვი მაინც სიფრთხილით ეკიდება პეკინის ექსპანსიას საკუთარ გავლენის სფეროებში, სადაც ის „უმცროსი პარტნიორის“ როლში აღმოჩნდა.[47]

საინფორმაციო ომი (ე. წ. ჰიბრიდული ომი): რუსეთი იყენებს დეზინფორმაციას და კიბერშეტევებს დასავლური ერთიანობის დესტაბილიზაციისთვის, რაც გამოვლინდა სავარაუდო საარჩევნო ჩარევაში (მაგ., აშშ 2016 წელს).[48] ეს მცდელობები აძლიერებს ანტიდასავლურ ნარატივებს, წარმოაჩენს რა რუსეთს, როგორც დამცველს დეკადენტური დასავლეთის წინააღმდეგ.

რუსეთის როლი და გამოწვევები ახალ წესრიგში: რუსეთი „ახალი მსოფლიო წესრიგის“ ერთ-ერთი მთავარი აქტორია, რომელიც ჰანტინგტონის ხედვის შესაბამისად, აშშ-ის ჰეგემონიის დასაპირისპირებლად მულტიპოლარულ სისტემას უჭერს მხარს.[49] სამხედრო ინტერვენციებით (საქართველო, სირია, უკრაინა), ენერგეტიკული დიპლომატიითა და „BRICS“-ის მსგავსი ფორმატებით, მოსკოვი ცდილობს მართლმადიდებლური ცივილიზაციის დასავლური დომინირებისგან გამიჯვნას.[50] უკრაინაში მიმდინარე ომმა და დასავლურმა სანქციებმა მნიშვნელოვნად შეარყია მისი, როგორც რეგიონული ზესახელმწიფოს იმიჯი, რის გამოც კრემლი იძულებულია სამხედრო და პოლიტიკური მხარდაჭერა ისეთ ავტორიტარულ რეჟიმებთან ეძიოს, როგორიცაა ჩრდილოეთ კორეა და ჩინეთი.[51]

---

[45] Samuel P. Huntington, *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order* (New York: Simon & Schuster, 1996), 183-186.

[46] "China-Russia Trade Hits Record High in 2024," *Reuters*, January 12, 2025.

[47] Paul Stronski and Nicole Ng, "Cooperation and Competition: Russia and China," *Carnegie Endowment for International Peace*, 2018.

[48] Office of the Director of National Intelligence, *Assessing Russian Activities and Intentions in Recent US Elections* (Washington, DC: ICA, 2017), 2-5.

[49] Samuel P. Huntington, *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order* (New York: Simon & Schuster, 1996), 154-158.

[50] Fiona Hill and Angela Stent, "The World Putin Wants: How Distortions About the Past Guide Formulate Russia's Future," Foreign Affairs 101, no. 5 (2022): 108-122.

[51] Lawrence Freedman, *Command: The Politics of Military Operations from Korea to Ukraine* (London: Penguin Books, 2022), 540-545.

ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაცია – „NATO“

„NATO“ კვლავ რჩება ტრანსატლანტიკური პოლიტიკური და სამხედრო კონსულტაციების მთავარ ფორუმად, რომელიც ხელს უწყობს ძლიერ ერთობას ამერიკასა და ევროპას შორის. „NATO“ აშკარად ხელახლა გააქტიურდა, როგორც ერთ-ერთი მთავარი აქტორი ახალ მსოფლიო წესრიგში, განსაკუთრებით დიდი სახელმწიფოების კონკურენციის განახლებისა და ევროატლანტიკური უსაფრთხოებისთვის უშუალო საფრთხეების საპასუხოდ.[52] „NATO“-ს აქტუალობა მკვეთრად გაიზარდა რუსეთის აგრესიის ფონზე უკრაინაში, რომლის შესაბამისადაც დადგა ევროატლანტიკური სახელმწიფოების უსაფრთხოების საკითხი. ალიანსის ახალი სტრატეგიული კონცეფცია ახლა უკვე ღიად განსაზღვრავს რუსეთს, როგორც ყველაზე მნიშვნელოვან საფრთხეს ალიანსის უსაფრთხოებისთვის, ხოლო ჩინეთს – სისტემურ გამოწვევად.[53]

„NATO“ ცდილობს თავისი გავლენის გაფართოებას მსოფლიოს ქვეყნებთან პარტნიორობის ფართო ქსელის მეშვეობით. პარტნიორობა საქართველოსა და უკრაინასთან, თუ ინდო-წყნარი ოკეანის რეგიონის პარტნიორებთან, ხელს უწყობს უსაფრთხოების ფართო თანამშრომლობას, შესაძლებლობების განვითარებას და დიალოგს გლობალურ გამოწვევებზე.

ომის ბუნების ევოლუციის საპასუხოდ, „NATO“ აქტიურად უპირისპირდება ჰიბრიდულ საფრთხეებსაც. ალიანსმა აღიარა, რომ მასშტაბურმა კიბერშეტევამ შესაძლოა მე-5 მუხლის ამოქმედება გამოიწვიოს, რის გამოც გაძლიერდა კოლექტიური კიბერდაცვის მექანიზმები. თანამედროვე უსაფრთხოების გამოწვევების საპასუხოდ, ალიანსი ახორციელებს ინვესტიციებს გარდამტეხ ტექნოლოგიებში („EDTs“), როგორიცაა ხელოვნური ინტელექტი, კვანტური გამოთვლები და ჰიპერბგერითი სისტემები.[54]

[52] Sten Rynning, *NATO: The Resilience of the Alliance from the Cold War to the Era of Strategic Competition* (New Haven: Yale University Press, 2024), 215-220.
[53] NATO, *Strategic Concept 2022* (Brussels: NATO Public Diplomacy Division, 2022), 3-7.
[54] NATO, *Fostering Technological Edge: Emerging and Disruptive Technologies (EDTs)* (Brussels: NATO Public Diplomacy Division, 2023), 12-15.

„NATO“ გამოწვევები კომპლექსურ მსოფლიოში: მიუხედავად მისი განახლებული ენერგიისა, „NATO“ მიმდინარე გამოწვევების წინაშე დგას, რომლის მთავარი გამოწვევაც ერთიანობის შენარჩუნებაა, მისი მრავალფეროვანი წევრების სრული პოლიტიკური ერთიანობის შენარჩუნება შეიძლება რთული იყოს, განსაკუთრებით ისეთ საკითხებზე, როგორიცაა საფრთხეების განსხვავებული აღქმა ან კონკრეტულ გლობალურ გამოწვევებთან მიდგომები, ასევე ტვირთის სამართლიანი გაზიარების უზრუნველყოფა.[55] ალიანსისთვის დიდ გამოწვევას წარმოადგენს გეოპოლიტიკური და ტექნოლოგიური ცვლილებების ტემპი, რომელიც მოითხოვს „NATO“-ს სტრატეგიებისა და შესაძლებლობების მუდმივ ადაპტაციას, ალიანსის ეფექტურობისათვის.[56]

„NATO“-ს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან გამოწვევად შეგვიძლია მისი გაფართოების საკითხი განვიხილოთ. „NATO“ ცდილობს გააძლიეროს თავისი მოქმედება მისი საზღვრების გაფართოების გზით. ამასთან „NATO“ იცავს „ღია კარის“ პოლიტიკას, რაც იმას ნიშნავს, რომ ნებისმიერ ევროპულ ქვეყანას, რომელიც აკმაყოფილებს გარკვეულ პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სამხედრო კრიტერიუმებს და შეუძლია წვლილი შეიტანოს კოლექტიურ უსაფრთხოებაში, შეუძლია ისწრაფვოდეს გაწევრიანებისკენ.

„NATO“-ს გაფართოება პოსტსაბჭოთა სივრცეში, კერძოდ, უკრაინასა და საქართველოში, რუსეთისთვის ეგზისტენციალურ საფრთხედ აღიქმება.[57] ეს გეოპოლიტიკური დაპირისპირება განსაკუთრებით გამწვავდა 2008 წლის ბუქარესტის სამიტის შემდეგ, სადაც ალიანსის ლიდერებმა განაცხადეს, რომ საქართველო და უკრაინა „გახდებიან „NATO“-ს წევრები“.[58] 2008 წლის აგვისტოს ომი განიხილება, როგორც რუსეთის პასუხი ბუქარესტის სამიტის დეკლარაციაზე. საქართველოს ტერიტორიების 20%-ის ოკუპაციამ და გაყინულმა კონფლიქტმა მნიშვნელოვნად შეაფერხა ქვეყნის „NATO“-ში ინტეგრაცია, რადგან ეს გამოწვევას

[55] Heidi Hardt, *NATO's Lessons in Crisis: Institutional Memory in International Organizations* (Oxford: Oxford University Press, 2018), 142-145.
[56] Sten Rynning, *NATO in the New Era: Strategic Competition and the Global Order* (Washington, DC: Brookings Institution Press, 2024), 88-92.
[57] John J. Mearsheimer, "Why the Ukraine Crisis Is the West's Fault: The Liberal Delusions That Provoked Putin," *Foreign Affairs* 93, no. 5 (2014): 77-80.
[58] NATO, "Bucharest Summit Declaration," Issued April 3, 2008.

უქმნის ალიანსის კოლექტიური თავდაცვის (მე-5) მუხლს. ომი იყო რუსეთის მკაფიო გზავნილი, რომ იგი მზადაა სამხედრო ძალით აღკვეთოს „NATO“-ს გაფართოება თავის სტრატეგიულ სივრცეში და შექმნას გეოპოლიტიკური ბარიერი საქართველოს ევროატლანტიკური მომავლისთვის.[59] 2008 წლის ომის შემდეგ დასავლეთის არაერთსულოვანი რეაქცია რუსეთის მიერ აღქმულ იქნა როგორც ალიანსის სისუსტე, რამაც კრემლს დაუსჯელობის განცდა გაუჩინა. ამან გზა გაუხსნა რუსეთის შემდგომ აგრესიას უკრაინაში 2014 და 2022 წლებში. ორივე შემთხვევაში ინტერვენციის მთავარ მიზეზად „NATO“-ს აღმოსავლეთით გაფართოებასა და უკრაინის ალიანსში შესაძლო გაწევრიანებას ასახელებდა, რაც ადასტურებს, რომ სამხედრო ძალის გამოყენება რუსეთისთვის „NATO“-ს გაფართოების შეჩერების მთავარი ინსტრუმენტი გახდა.

„NATO“-ს როლი გლობალურ უსაფრთხოებაში: დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ „NATO“-ს როლი ახალ მსოფლიო წესრიგში არის საკვანძო კოლექტიური უსაფრთხოებისა და თავდაცვის ალიანსის ფუნქცია. ალიანსი ემსახურება როგორც სანდო შემაკავებელი ძალა აგრესიის წინააღმდეგ, ტრანსატლანტიკური ერთიანობის პლატფორმა და სულ უფრო მნიშვნელოვანი აქტორი გლობალური სტაბილურობისათვის სხვადასხვა საფრთხის ფართო სპექტრის წინააღმდეგ ბრძოლაში.[60] მიუხედავად შიდა- თუ გარეგამოწვევებისა, „NATO“ რჩება ლიბერალურ-დემოკრატიული სამყაროს უსაფრთხოების მთავარ გარანტად ევრაზიულ სივრცეში.[61]

დასკვნა

მომავალში გლობალური სისტემის მდგრადობა დამოკიდებული იქნება ძალთა ახალ ბალანსზე, რომელიც უნდა ჩამოყალიბდეს მზარდი სახელმწიფოების ამბიციებსა და კოლექტიური უსაფრთხოების არსებულ არქიტექტურას შორის. საქართველოსა და უკრაინის გარშემო მიმდინარე პროცესები დასავლეთისთვის

[59] Svante E. Cornell, "What Drives Russian Foreign Policy?" *Central Asia-Caucasus Analyst*, August 20, 2008.
[60] NATO, *Strategic Concept 2022* (Brussels: NATO Public Diplomacy Division, 2022), 1-3.
[61] Stanley R. Sloan, *Defense of the West: NATO, the European Union and the Transatlantic Bargain* (Manchester: Manchester University Press, 2020), 245-250.

კრიტიკულ გამოწვევად რჩება: მან უნდა შეძლოს პარტნიორების სუვერენიტეტის ურყევი მხარდაჭერა და, ამავდროულად, მართოს პირდაპირი სამხედრო ესკალაციის რისკი ბირთვული პოტენციალის მქონე რევიზიონისტულ აქტორებთან. საბოლოო ჯამში, თანამედროვე მსოფლიო წესრიგი ტრანსფორმირდება მრავალპოლარულ მოდელად, სადაც ახალი გეოპოლიტიკური ბლოკების გაძლიერება ფუნდამენტურ რევიზიას უქადის ტრადიციულ დასავლურ ნარატივებსა და გლობალური მმართველობის დამკვიდრებულ პრინციპებს.

XXI საუკუნის გეოპოლიტიკური ლანდშაფტის ანალიზი ცხადყოფს, რომ თანამედროვე მსოფლიო წესრიგი ფუნდამენტურ ტრანსფორმაციას განიცდის. აშშ-ის მიერ დომინირებული უნიპოლარული სისტემა იცვლება უფრო კომპლექსური, მრავალპოლარული და ნაკლებად პროგნოზირებადი მოდელით. ეს პროცესი ხასიათდება დიდი ძალების მეტოქეობით, ტექნოლოგიური რბოლითა და საერთაშორისო ნორმების ევოლუციით. ანალიზის შედეგად გამოიკვეთა რამდენიმე საკვანძო ტენდენცია:

- **აშშ-ის როლი:** აშშ რჩება ლიბერალური წესრიგის მთავარ და შეუცვლელ აქტორად. თუმცა, ვაშინგტონი ახალ რეალობაში ნავიგაციას ცდილობს, სადაც მას გამოწვევებს უქმნის როგორც შიდა პოპულიზმი, ისე მზარდი გლობალური კონკურენცია.
- **ჩინეთის ექსპანსია:** ჩინეთი ჩამოყალიბდა უმნიშვნელოვანეს ეკონომიკურ და ტექნოლოგიურ ძალად, რომელიც „ერთი სარტყელი, ერთი გზის“ ინიციატივითა და სამხედრო მოდერნიზაციით აქტიურად ცდილობს ჩამოაყალიბოს დასავლეთის ალტერნატიულ გავლენები. მისი აღზევება ფუნდამენტურად ცვლის გლობალურ ძალთა ლანდშაფტს.
- **რუსეთის რევიზიონიზმი:** რუსეთი პოზიციონირებს, როგორც ძალა, რომელიც სამხედრო ინტერვენციებითა (საქართველო, უკრაინა) და მულტიპოლარულობის ადვოკატირებით ცდილობს დასავლური დომინირების შეზღუდვასა და საკუთარი გავლენის სფეროების აღდგენას.
- **„NATO“-ს რეაქტივაცია:** ალიანსი ხელახლა გააქტიურდა, როგორც კოლექტიური უსაფრთხოების მთავარი გარანტი ევრაზიულ სივრცეში. რუსეთიდან მომდინარე საფრთხეებმა „NATO“ აიძულა, მოეხდინა სტრატეგიული კონცეფციის ადაპტაცია,

სადაც მოსკოვი პირდაპირ საფრთხედ, ხოლო ჩინეთი სისტემურ გამოწვევად იქნა აღქმული.

მომავალში გლობალური სისტემის მდგრადობა დამოკიდებული იქნება ძალთა ახალ ბალანსზე, რომელიც უნდა ჩამოყალიბდეს მზარდი სახელმწიფოების ამბიციებსა და კოლექტიური უსაფრთხოების არსებულ არქიტექტურას შორის. საქართველოსა და უკრაინის გარშემო მიმდინარე პროცესები დასავლეთისთვის კრიტიკულ გამოწვევად რჩება: მან უნდა შეძლოს პარტნიორების სუვერენიტეტის ურყევი მხარდაჭერა და, ამავდროულად, მართოს პირდაპირი სამხედრო ესკალაციის ყოველგვარი რისკი ბირთვული პოტენციალის მქონე რევიზიონისტულ აქტორებთან. საბოლოო ჯამში, თანამედროვე მსოფლიო წესრიგი ტრანსფორმირდება მრავალპოლარულ მოდელად, სადაც ახალი გეოპოლიტიკური ბლოკების გაძლიერება ფუნდამენტურ რევიზიას უქადის ტრადიციულ დასავლურ ნარატივებსა და გლობალური მმართველობის დამკვიდრებულ პრინციპებს.

გამოყენებული ლიტერატურა

წიგნები:

1. Asmus, Ronald D. *A Little War That Shook the World: Georgia, Russia, and the Future of the West*. New York: Palgrave Macmillan, 2010.
2. Blackwill, Robert D., and Ashley J. Tellis. *Revising US Grand Strategy: Competing with China and Russia*. Washington, DC: Council on Foreign Relations, 2023.
3. Freedman, Lawrence. *Command: The Politics of Military Operations from Korea to Ukraine*. London: Penguin Books, 2022.
4. Hardt, Heidi. *NATO's Lessons in Crisis: Institutional Memory in International Organizations*. Oxford: Oxford University Press, 2018.
5. Huntington, Samuel P. *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. New York: Simon & Schuster, 1996.
6. Ikenberry, G. John. *After Victory: Institutions, Strategic Restraint, and the Rebuilding of Order After Major Wars*. Princeton: Princeton University Press, 2001.

7. Keohane, Robert O. *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy*. Princeton: Princeton University Press, 1984.

8. Liu, Zongyuan Zoe. *Sovereign Funds: How the Communist Party of China Finances Its Global Ambitions*. Cambridge, MA: The Belknap Press of Harvard University Press, 2023.

9. Nye, Joseph S., Jr. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. 30th anniversary ed. New York: PublicAffairs, 2021.

10. *The Future of Power*. 2nd ed. New York: PublicAffairs, 2021.

11. Rynning, Sten. *NATO in the New Era: Strategic Competition and the Global Order*. Washington, DC: Brookings Institution Press, 2024.

12. *NATO: The Resilience of the Alliance from the Cold War to the Era of Strategic Competition*. New Haven: Yale University Press, 2024.

13. Shambaugh, David. *China and the World*. New York: Oxford University Press, 2022.

14. Sloan, Stanley R. *Defense of the West: NATO, the European Union and the Transatlantic Bargain*. Manchester: Manchester University Press, 2020.

15. Stent, Angela. *Putin's World: Russia Against the West and with the Rest*. New York: Twelve, 2019.

16. *Russia and the New World Disorder*. Washington, DC: Brookings Institution Press, 2014.

17. Stuenkel, Oliver. *The BRICS and the Future of Global Order*. Lanham: Lexington Books, 2015.

18. Sutter, Robert G. *Chinese Foreign Relations: Power and Policy Since the Cold War*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2021.

19. Zhao, Suisheng. *The New World Order and China's Role in Global Transformation: Navigating US-China Competition*. New York: Oxford University Press, 2025.

20. ჯიჯეიშვილი, ქეთევან და გიორგი ჩხიკვიშვილი – *მსოფლიო პოლიტიკა* (World Politics). 2018.

სტატიები:

21. Haass, Richard. “The Age of Nonpolarity: What Will Follow U.S. Dominance.” *Foreign Affairs* 87, no. 3 (2008). https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2008-05-03/age-nonpolarity.

22. Hill, Fiona, and Angela Stent. "The World Putin Wants: How Distortions About the Past Guide Formulate Russia's Future." *Foreign Affairs* 101, no. 5 (2022). https://www.foreignaffairs.com/russian-federation/world-putin-wants-fiona-hill-angela-stent.

23. Huntington, Samuel P. “The Lonely Superpower.” *Foreign Affairs* 78, no. 2 (1999). https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/1999-03-01/lonely-superpower.

24. Liu, Z. "The Shift to Multipolarity: Global Power Dynamics in the 21st Century." *Info Sains: Journal of Science* 13, no. 1 (2023). https://ejournal.seaninstitute.or.id/index.php/InfoSains/issue/archive.

25. Mearsheimer, John J. "Why the Ukraine Crisis Is the West’s Fault: The Liberal Delusions That Provoked Putin." *Foreign Affairs* 93, no. 5 (2014). https://www.mearsheimer.com/wp-content/uploads/2019/06/Why-the-Ukraine-Crisis-Is.pdf.

26. "US International Trade Policy: Scenarios of Protectionism and Trade Wars." *Journal of Policy Modeling* 46, no. 4 (July–August 2024). https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2024.02.010.

ანგარიშები და დოკუმენტები:

27. Asian Infrastructure Investment Bank. "About AIIB." Accessed March 28, 2026. https://www.aiib.org.

28. Brookings Institution. *Cultivating America’s Alliances and Partners in the Indo-Pacific*. September 16, 2024. https://www.brookings.edu/articles/cultivating-americas-alliances-and-partners-in-the-indo-pacific/.

29. Bush, George H.W. "State of the Union Address." January 29, 1991.

30. Human Rights Watch. "China: Exporting Surveillance Technology." October 2023. https://www.hrw.org.

31. International Energy Agency (IEA). *Energy Policies of the Russian Federation*. Paris: OECD Publishing, 2022. https://www.oecd.org/globalchallenges/multilateralcooperation2024.pdf.

32. International Monetary Fund. *Annual Report on Global Reserve Currencies*. 2024. https://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2024/.

33. *World Economic Outlook*. 2024. https://www.imf.org/en/publications/weo/issues/2024/10/22/world-economic-outlook-october-2024.

34. NATO. "Bucharest Summit Declaration." Issued April 3, 2008. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_8443.htm.

35. *Fostering Technological Edge: Emerging and Disruptive Technologies (EDTs)*. Brussels: NATO Public Diplomacy Division, 2025. https://www.nato.int/en/what-we-do/deterrence-and-defence/emerging-and-disruptive-technologies.

36. *Strategic Concept 2022*. Brussels: NATO Public Diplomacy Division, 2022. https://www.nato.int/en/about-us/organization/nato-structure/committee-on-public-diplomacy-cpd.

37. NATO Compendium. *Alliances and Partnerships in a Complex and Challenging Security Environment*. June 9, 2024. https://www.act.nato.int/wp-content/uploads/2024/06/NATO-AC24-Compendium.pdf.

38. Office of Naval Intelligence. *PLA Navy: Fleet Capabilities and Modernization*. US Navy Report, 2022. https://www.oni.navy.mil/PLA-Navy-Report-2022.

39. Office of the Director of National Intelligence. *Assessing Russian Activities and Intentions in Recent US Elections*. Washington, DC: ICA, 2017. https://www.intelligence.senate.gov/wp-content/uploads/2024/08/sites-default-filesations-ica-2017-01.pdf.

40. Osorio Rodarte, Israel. "Trade and Development Chart: The Rise of China." *World Bank Analysis*, April 12, 2023. https://blogs.worldbank.org/en/trade/trade-and-development-chart-rise-china.

41. Robinson, Walker. "China's AI Ambitions and U.S. Competition." *American Foreign Policy Council*, January 23, 2025. https://www.afpc.org/publications/policy-papers/chinas-ai-ambitions-and-u.s-competition.

42. Stronski, Paul, and Nicole Ng. "Cooperation and Competition: Russia and China." *Carnegie Endowment for International Peace*, 2018. https://carnegieendowment.org/research/2018/02/cooperation-and-competition-russia-and-china-in-central-asia-the-russian-far-east-and-the-arctic.

43. World Bank. *Digital Silk Road: Expanding China's Technology Influence*. Report, July 2024. https://documents1.worldbank.org/curated/en/715511560787699851/pdf/Main-Report.pdf.

44. *World Development Indicators*. 2024. https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators.

45. Xi, Jinping. "Speech at Nazarbayev University, Astana." September 7, 2013. Accessed March 28, 2026. https://www.fmprc.gov.cn/eng/gjhdq_665435/2675_665437/3180_664322/3182_664326/202406/t20240607_11410011.html